

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

H.M.M Hoogerwerf (PvdD) en A.H.K. van Viegen (PvdD)
(d.d. 21 september 2020)

Nummer
3670

Onderwerp
Gebruik imidacloprid in kassen

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Imidacloprid is een insecticide uit de groep van neonicotinoïden; dit zijn omstreden bestrijdingsmiddelen die in verband worden gebracht met bijensterfte en daarom grotendeels verboden zijn. Hoewel het gebruik van imidacloprid op open velden nu verboden is, is het in kassen nog wel toegestaan, omdat het gesloten systeem van een kas zou verhinderen dat imidacloprid in het milieu terechtkomt. In het Westland, tussen de kassen, komt het middel echter in het oppervlaktewater van alle onderzochte sloten voor. In 2019 werd op alle meetpunten binnen het beheersgebied van het Hoogheemraadschap van Delfland de norm voor imidacloprid overschreden, terwijl het middel in theorie niet in het oppervlaktewater zou mogen voorkomen. Wat het effect hiervan is, maakt het Hoogheemraadschap van Delfland inzichtelijk in de jaarlijkse waterkwaliteitsrapportages en middels publiekscommunicatie via Ernst Onderwaterwereld¹. Naar aanleiding van deze toelichting legt de Partij voor de Dieren de volgende vragen aan u voor.

1. *Kent u de berichten 'Bijengif imidacloprid vergiftigt het slootwater tussen de kassen'², en 'Neonicotinoids and decline in bird biodiversity in the United States'³?*

Antwoord

Ja ("Bijengif imidacloprid vergiftigt het slootwater tussen de kassen").

Nee ('Neonicotinoids and decline in bird biodiversity in the United States').

Het artikel in Nature is geen vrij toegankelijk artikel en gaat over een onderzoek in de Verenigde Staten.

2. *Worden de jaarlijkse waterkwaliteitsrapportages van het waterschap Delfland door GS geagendeerd en besproken met vertegenwoordigers van de Greenports in het kader*

¹ <https://youtu.be/lzYmiKHFPuw>

² <https://www.schiedamsnieuws.nl/bijengif-imidacloprid-vergiftigt-het-slootwater-tussen-de-kassen/>

³ <https://www.nature.com/articles/s41893-020-0582-x>

van Zuid-Hollandse ‘topsector Greenports’⁴ in samenhang met de provinciale milieudoelen, die gehaald moeten worden? Zie hiervoor ook het rapport van LTO “Voorwaarts Mars”⁵. Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De rapportages over de waterkwaliteit van de waterschappen Delfland en Schieland worden jaarlijks besproken in het bestuurlijk overleg “Regionaal afsprakenkader emissieloze kas”. Het Regionaal afsprakenkader is ondertekend door de waterschappen Delfland en Schieland, de inliggende (glas)gemeenten en Glastuinbouw Nederland en heeft als doelstelling het realiseren van een (nagenoeg) emissieloze glastuinbouw in 2027.

De provincie is ambtelijk vertegenwoordigd en ondersteunt de in het regionaal afsprakenkader opgenomen activiteiten. De regionale activiteiten zijn aanvullend op de landelijke wet- en regelgeving voor de glastuinbouw, zoals vastgelegd in het Activiteitenbesluit Wet milieubeheer. De overall doelstelling van het landelijke en het regionale beleid is gericht op het vanuit de sector glastuinbouw bijdragen aan de realisatie van de doelen van de Kaderrichtlijn water in 2027. Of, voor zover het nieuwe stoffen betreft die buiten de KRW (richtlijn prioritaire stoffen) vallen, de normen die voor deze stoffen in acht moeten worden genomen.

Aanvullend op het regulerende spoor vanuit het milieu- en waterbeleid wordt zowel landelijk als regionaal via het economie/innovatiebeleid bijgedragen aan innovaties die de glastuinbouw verder verduurzamen. Afspraken zijn vastgelegd in de zogenaamde “Waterambitie” van de Greenport West-Holland⁶. De voortgang van de waterambitie is onderdeel van het bestuurlijk overleg in de Greenport.

De website <https://www.glastuinbouwwaterproof.nl/> bundelt alle beschikbare informatie op het gebied van water en glastuinbouw.

3. *De Omgevingsdienst Haaglanden (ODHL) en de DCMR Milieudienst Rijnmond (DCMR) zijn verantwoordelijk voor toezicht en handhaving van de milieuregels in het beheersgebied van Delfland. Hoe vaak worden jaarlijks glastuinbouwers door ODHL en DCMR gecontroleerd op de vervuiling die zij mogelijk veroorzaken door het gebruik van imidacloprid, thiamethoxam en clothianidine? Wat zijn daarvan de uitkomsten in de afgelopen vier jaar, uitgesplitst per jaar?*

Antwoord

Voor wat betreft gewasbeschermingsmiddelen gelden verschillende handhavingsregimes, waarbij drie partijen betrokken zijn: omgevingsdiensten (namens de gemeenten), waterschappen en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA). De provincie heeft geen handhavingsbevoegdheden als het gaat om gebruik en emissies van gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw. Zoals eerder met u gedeeld bij de beantwoording van de Statenvragen 3614 is de wet- en regelgeving complex en loopt deze langs twee lijnen, gebruik en emissies.

⁴ <https://www.zuid-holland.nl/overons/bestuur-zh/gedeputeerde-staten/besluiten/2019/oktober/8-oktober/gs-brief-ps/>

⁵ <https://www.glastuinbouwnederland.nl/verantwoorde-glastuinbouw/voorwaarts-mars/>

⁶ <https://greenportwestholland.nl/waterambitie/>

De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) en de milieudienst Rijnmond (DCMR) handhaven namens de gemeenten. Hierbij gaat het om controle op een veilige opslag (afgesloten kast, voldoende ventilatie, de wijze van aanmaak met calamiteitenopvang) en de in het Activiteitenbesluit opgenomen zuiveringsplicht. Gemiddeld genomen wordt een bedrijf elke 3-5 jaar bezocht.

De waterschappen controleren op het voorkomen van lozingen op oppervlaktewater. Lozingen kunnen ontstaan door (onbewuste) lozingen als gevolg van lekkages, (extreme) wateroverlast, en (bewuste) illegale lozingen.

De NVWA handhaaft op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en of wordt voldaan aan de voorschriften op het zogenaamde etiket (= de gebruiksvoorschriften voor het betreffende middel zoals vastgesteld door het College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden).

Naast handhaving is met de tuinders de laatste jaren veel energie gestoken in het opsporen en voorkomen van lekkages, het voorkomen van (illegale)lozingen en goede voorlichting over de verschillende waterstromen binnen de kas.

4. *Hoe wordt er vanuit de provincie actief gestuurd op verbetering van de waterkwaliteit?*

Antwoord

Een goede waterkwaliteit kan alleen worden gerealiseerd door een goede samenwerking van betrokken overheden én bedrijven. Specifiek voor de glastuinbouw is er al jaren sprake van een intensieve samenwerking tussen deze partijen, zowel op landelijk als op regionaal niveau. De regionale samenwerking concentreert zich op het gebied van de waterschappen Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard. De provincie participeert in dit regionale samenwerkingsverband en draagt (financieel) bij aan projecten, zoals in 2019 de special over teeltwisseling en waterkwaliteit⁷.

Uit de waterkwaliteitsrapportages van Delfland en Schieland blijkt dat de waterkwaliteit langzaam verbetert, maar dat extra inspanningen nodig zijn om de KRW-doelen te realiseren. In het binnenkort vast te stellen regionaal waterprogramma zal de provinciale inzet voor het Stroomgebiedsbeheerplan 2022-2027 worden vastgelegd.

Specifiek voor de glastuinbouw in het Westland werken provincie, waterschap, de gemeente Westland en Glastuinbouw Nederland aan realisatie van de collectieve zuivering AWZI Nieuwe Waterweg. Met deze te realiseren zuivering wordt voor een gebied van 1000 ha glas het tuinbouwfalwater op robuuste en maatschappelijk efficiënte wijze gezuiverd van gewasbeschermingsmiddelen en worden aanvullende maatregelen getroffen ter verbetering van de waterkwaliteit.

5. *Deelt u onze mening dat imidacloprid, dat alleen nog is toegestaan in gesloten kassystemen en als biocide, maar 2019 op alle meetpunten van het*

⁷ <https://www.glastuinbouwwaterproof.nl/substraat/teeltwisseling/special-onder-glas/>

Hoogheemraadschap van Delfland werd aangetroffen boven de toegestane norm⁸, niet meer in het slootwater aanwezig zou mogen zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Alhoewel de mate van normoverschrijding voor Imidacloprid sinds 2010 sterk is afgenomen, worden op sommige meetpunten in Delfland de normen nog steeds overschreden. Hetzelfde geldt voor het beheergebied van Schieland (zie ook vraag 10). Het beleid van de provincie, waterschappen en gemeenten is er op gericht dat zowel in de KRW-waterlichamen als in de overige wateren aan de normen wordt voldaan (zie ook punt 4).

6. *Kunt u bevestigen dat nagenoeg alle glastuinbouwbedrijven in het Westland zijn aangesloten op de riolering (mede door subsidie van de provincie aan gemeente Westland) en dat overschrijdingen van imidacloprid en andere middelen in principe niet meer mogen voorkomen in het oppervlaktewater van glastuinbouwgebieden?*

Antwoord

Naar schatting van de gemeenten en Delfland is 99% van de glastuinbouwbedrijven aangesloten op de riolering. Theoretisch kan substraatteelt dus geen bron van Imidacloprid zijn. De praktijk is echter weerbarstiger, mogelijke bronnen van emissie zijn grondgebonden teelten, calamiteiten, lekverliezen, etc. (zie ook vraag 3).

7. *Wat vindt u ervan dat insecten en andere dieren nu alsnog blootgesteld worden aan deze neonicotinoïden door het gebruik in kassen, aangezien deze stoffen in het slootwater zijn aangetroffen?*

Antwoord

Het uiteindelijke doel is om de emissies in 2027 terug te dringen naar nagenoeg nul⁹. Landelijk is in de nota "Gezonde Groei, Duurzame Oogst voor 2023 een doel van 90% reductie in het aantal normoverschrijdingen voor gewasbeschermingsmiddelen vastgesteld.

De in de afgelopen jaren ingevoerde beleidsintensiveringen, zoals wettelijke zuiveringsplicht, handhaving, gebiedsgericht meten, ontwikkeling van innovaties en intensievere voorlichting aan de sector zijn er op gericht om deze doelen te realiseren.

8. *Kunt u aangeven of vee (koeien, paarden en schapen) ook blootgesteld worden aan deze stoffen doordat vee drinkt uit slootwater?*

Antwoord

Het lijkt ons onwaarschijnlijk dat vee veel wordt blootgesteld aan oppervlaktewater waarin sprake is van normoverschrijding aangezien vee normaliter niet in de buurt van gebieden met hoge concentraties glastuinbouw wordt gehouden. Los van de mogelijkheid tot blootstelling, neonicotinoïden zijn systemische insecticiden. De gevoeligheid van zoogdieren voor deze categorie gewasbeschermingsmiddelen lijkt geringer dan die van (aquatische)insecten, waarop de normstelling en dus het

⁸ <https://www.hhdelfland.nl/over-ons/17c.BeantwoordingsschrijftelijkevragenAWPoverKRWenglastuinbouw.pdf>

⁹ Ministerie LNV: "Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030, 28 september 2020.

beleid is gebaseerd.

9. *Komt het voor dat door waterstromingen de middelen verspreid worden in de polders? Zo ja, wat zijn de schadelijke gevolgen ervan?*

Antwoord

Door waterstromingen, inlaat van water in tijden van droogte, wegpompen in perioden van wateroverlast is er sprake van verspreiding in de polders (en boezem). De monitoringspunten van de waterschappen liggen in polders met hoge concentraties glastuinbouw. Verspreiding naar andere locaties zal leiden tot verdunning en daarmee afname van de gemeten concentraties.

Uit de waterkwaliteitsrapportage van Delfland 2019 blijkt dat de concentratie van bestrijdingsmiddelen in de boezem veel lager ligt dan in de polders met glastuinbouw. Op de zogenaamde referentielocaties, gebieden die niet onder invloed staan van de glastuinbouw, liggen de concentraties nog veel lager. Op beide locaties, boezem en referentie, wordt de door Delfland gehanteerde prestatie-indicator, gemiddelde concentratie van de bestrijdingsmiddelen in de boezem is 0,12 µg/l of lager, ruimschoots gerealiseerd. Conclusie is dan ook dat waterstromingen niet leiden tot schadelijke gevolgen.

10. *In hoeverre belemmert de aanwezigheid van deze neonicotinoïden in het slootwater het behalen van de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water?*

Antwoord

De aanwezige normoverschrijdingen van neonicotinoïden zorgen voor een negatieve score ten aanzien van de te behalen KRW-doelen. Gegeven het "one out, all out" principe in de KRW betekent dit dat de doelstellingen niet worden gehaald bij voortgaande normoverschrijding.

Wat zijn de gevolgen van imidacloprid en andere insecticiden die voor de hoeveelheid voedsel (insecten) voor (weide)vogels in plas-dras gebieden?

Antwoord

Normoverschrijdingen bij Imidacloprid doet zich voor in gebieden met glastuinbouw. In deze gebieden is de aanwezigheid van voedsel (insecten) voor weidevogels los van de aanwezige normoverschrijding zeer gering. Uit eerder onderzoek is gebleken dat de algemene achteruitgang van insecten schadelijk is (weide)vogels, vanwege gebrek aan voedsel. Voor de generieke achteruitgang van insecten zijn meerdere oorzaken aan te wijzen, waarbij gebruik van gewasbeschermingsmiddelen één factor is.

11. *Misschien zult u aangeven dat waterkwaliteit geen provinciale verantwoordelijkheid is, maar die van het waterschap, maar hoe wordt de provinciale taak en verantwoordelijkheid op het gebied van het behalen van de doelen van de*

